

aiudul

EXEM-
PLARUL

2

L E I

Abonament:
120 Lei anual, 60 Lei pe 6 luni.
Publicăm anunțuri și reclame.

CULTURAL, ECONOMIC, SOCIAL ȘI POLITIC INDEPENDEN
Apare săptămânal. — Redactor: OVIDIU HULEA.

Redacția și administrația:
Strada Mihai Viteazul No. 1.
— Casina Română —

Amânarea Congresului

Ligei Antirevizioniste

Amânarea Congresului Ligei Antirevizioniste Române din motivul de a nu crea piedici acțiunii diplomatice a țării noastre, nu ni se pare justificată, pentru-că dacă minoritatea ungurească a putut arăta la Sfântul-Gheorghe, în toamna anului curent și în cursul tratativelor cu Ungaria, doleanțele sale, fără de a crea acesteia deficiu; nu vedem, că pentru ce nu ne-am putea spune și noi tot gândul nostru fără pătimă și ură, atunci când zilnic suntem informați din diferite surse, când între Mica Antantă și Ungaria se duc tratative pentru îmbunătățirea raporturilor de bună vecinătate.

Raporturile noastre cu Ungaria fiind reglementate prin tratatul dela Trianon, dacă aceasta dorește să trăiască în pace cu noi, n'are decât să se conformeze dispozițiilor tratatului; credem deci că, ori ce tratative sunt zădarnice și din un anumit punct de vedere chiar primejdioase consolidării Statului Nostru.

Este știut, că nici un stat vecin nu amenință integritatea teritorială a Ungariei. Mica Antantă este dispusă să încheie cu ea în ori care moment un tratat de neagresiune perpetuă. Dacă aceasta este adevărul, atunci ne întrebăm, pentru care motiv să înarmează Ungaria și pentru ce ne cere să-i recunoaștem dreptul la inarmare, când logic ar fi să ne ceară un tratat de neagresiune. Dacă este evident că, Un-

garia se înarmează în contra noastră, — și aceasta nu o poate nega nimeni — putem noi să-i recunoaștem dreptul la inarmare? Nu este destul de trist, că noi — de dragul păcii — tolerăm să se inarmeze pe furis? Inarmarea Ungariei lezează dispozițiile tratatelor în vigoare, constituie un casus belli și noi am avea dreptul să o tragem la răspundere așezându-o pe banca acuzaților la Geneva. În situația aceasta este ușor de înțeles că, noi nu putem duce tratative cu un stat, care nu-și împlinește angajamentele internaționale și nu-și respectă cuvântul dat prin semnarea tratativelor.

În vreme ce Ungaria oficială se înarmează pe furis și propovăduiește deschis revizionismul, care amenință integritatea teritorială a statelor din Mica Antantă, tot ea are cutezanța de a ne acuza că, nu respectăm tratatele pentru protecția minorităților. A repetat de atâtea ori acuza, convinsă că, saemper aliquid haeret, încât la urma urmei am început chiar și noi să credem, că în adevăr nu respectăm dispozițiile acestor tratate. Ori de câte ori voim să desființăm câte un privilegiu al foștilor asupritori, ne punem întrebarea că, oare dispoziția nu lezează interesele minoritare? Nimeni însă nu se sinchisește și nu se întreabă că dănuirea privilegiului, dobândit de minoritari dela vechea stăpânire, oare nu lezează intere-

sele majoritare? Nimeni nu se gândește că, este o anomalie și o situație financiară a minoritarilor.

Ungaria prelinde un tratament mai bun pentru minoritățile ungurești, cari și-au exprimat postulatele în moșiunile Congresului dela Sfântul-Gheorghe a partidului foștilor conți și baroni. În moșiuni cere: o largă autonomie națională pe teren administrativ, bisericesc economic, financiar și cultural, în cadrele căreia foștii conți și baroni să-și păstreze toate vechile privilegii, ostracizând poporul majoritar. Ungaria de azi, deocamdată — în așteptarea reinvierei celei milenare — s'ar mulțumi să creeze din Transilvania un stat unguresc sub suveranitatea nominală a statului român.

În rezumat Ungaria cere Micei Antante să-i recunoască dreptul la inarmare și să-i acorde o largă autonomie națională și politică minorităților ungurești. Ce dă în schimb Ungaria? O declarație largă de bună vecinătate, al cărei conținut mai mult sau mai puțin ar corespunde pactului de neagresiune al lui Briand-Kellog, adică nimic.

Comitetul central al L. A. R. îngrijorat de turnura pe care au luat-o tratativele cu Ungaria, a dat un comunicat, pe care îl aprobăm cu toții, dar credem că ar fi necesar să accentuăm mai bine caracterul temporal și de tranziție al tratatului pentru protecția minorităților.

E știut, că Congresul de pace neputând aplica întocmai principiul naționalității la fixarea noului statut european, a dorit să protejeze pe foștii cutoresi și asupritori în contra legiti-

Aceleia ce m'ar putea înțelege.

E toamnă! În parcul unde odinioară pașările ciripeau cu drag — unde boarea îmbalsamată a teilor bătrâni — îți îmbătă sufletul trezindu-l din toate adâncurile lui.

Acum e pustiu — totul e mort!

Noian de frunze îngălbenite mânate de vitreg vânt așterne neincetat lințoliul frunzelor de toamnă.

E toamnă târzie! Vestedele frunze cad foșnind jalnic — e vaerul firei ce moare!

O frunză rătăcită în vânt îmi adie o clipă fruntea, e cel din urmă duios rămas bun, a tot ce azi, e mort, natură și amintiri.

Pașii, purtați de firul duios și nostalgie al amintirilor dragi, au drumărit în neștire, revenind, la aceeași bancă, sub același tei bătrân, la margină de apă, unde cu câteva luni înainte în dulce clar de lună am trăit una din

rarele-mi frumoase clipe ce a fost harăzită vieții mele searbădă și vitregă în mulțumiri!

Ma'm așezat!

Sub pavoara gândurilor triste ce mă nepădeau, foșnetul jalnic de frunze și tristul îngănat de ape, îmi pare acum prohodul visurilor spulberate.

Și clipele trăite când-va vin rând, de rând să-mi sângere cu spinii lor, sufletu-mi abătut!

Cu ochii închiși, cu gândurile departe, retrăesc clipă de clipă, tot ceace azi credeam că-i fericire! Dar ce importă dacă visul s'a spulberat azi, dacă farmecul lui încă nu-i ucis în suflet, când în el dănuie vie amintire, atât de clară, atât de puternică, atât de copleșitoare încât doar singură ea im ajunge pentru totdeauna să-mi amăgească viața-mi desamăgită!

O picătură rece, prelingându-se pe obraz mă trezește din dureroasa-mi reverie.

E lacrimă sau strop de ploaie? Nu știu!

Căci, plânge sufletul din mine și jalnic plânge ploaia afară!

Mă scol ducând cu mine nostalgia dureroasă a evocării zadarnice de gânduri ce copleșesc și totuși sufletul i-mi este o clipă odihnit căci am făcut o pioasă vizită la locul drag unde mi-am îngropat pentru vecie vis și amintiri!

Îmi întorc, îndurerat privirea spre a-mi lua rămas bun dela teiul singuratec ce eri îmi fuse cuib de dragoste nenorocită!

În negura serei umedă ce se lasă părea o gigantică cruce funerară, pe mormântul fericirii mele la care veghea în noaptea sufletului meu, candela sângerândă a amintirilor.

Și plâns de foșnet și de ape m'a însoțit departe în noapte, ducând cu mine în suflet durerosul lor vaet!

Își plângea oare firea, podoabele pierdute? Sau sufletul din mine, comoara visurilor

[moarte?
SANDI G,

mei răsbunări a popoarelor eliberate de sub jugul lor. Protecția aceasta era deplin justificată în starea prerevoluționară și haotică, în care se afla Europa la terminarea groasnicului război, dar azi, când ne-am reintors la legalitate, este lipsită de obiect, fiindcă drepturile omului sunt garantate de noile constituții și individul stă sub protecția legilor. Logic și natural ar fi, că statele, cari au fost forțate să accepte acestea tratate, să ceară desființarea lor, conform principiului juridic: cessante ratiōne, cassat ipsa lex.

Or, Ungaria ne cere nu numai să perpetuăm tratatele pentru protecția minorităților, ci să le interpretăm și extensiv în sensul ca să recunoaștem drept

stat în stat. Evident că, nici un stat nu poate accepta pretenziunile Ungariei, fără a-și periclita propria sa existență, deci tratativele cu Ungaria nu sunt numai inutile și zadarnice dar sunt și primejdioase consolidări statelor din Mica Antantă, fiindcă dau posibilitate foștilor conți și baroni să terorizeze chiar pe acele elemente minoritare, cari nu așteaptă decât să fie sigure că au scăpat de jugul lor, ca să treacă la o colaborare sinceră și loială cu poporul majoritar.

Iată pentru ce credem că azi, mai mult decât ori când este necesar Congresul Ligei, în care să se spună clar și precis că, nu credem, dar nici [nu dăm nimănui nimic.

Cămin și fericire

Să vorbească faptele

Intr'una din vizitele duhovnicești — ce datorită mi-o impune a le face condamnaților din Penitenciar la celulele lor — întâmplarea a făcut să ascult dureroasa spovedanie ce urmează:

Deținutul cu No. 4934, care execută o pedeapsă de 15 m. s. pentru tâlhărie a fost transferat recent de la un alt penitenciar aici.

L'am vizitat în celula sa — cu Nr. 384.

Slab, trecut de 40 ani, cu părul cărunțit de gânduri — pare o fire închisă. — La intrarea mea a tresărit — răzpunzând relațiilor ce-i le ceream îngreu, laconic — și cu neîncredere.

Când mi-am declinat calitatea, posomorea firei lui, s'a scuturat. Eram poate singura ființă ce-i mai putea strecura în sufletul lui întunecat, o rază de mângâiere, căci azi nu mai are pe nimeni în lume, fiind părăsit de toți.

Cu lacrimi în ochi, cu glasul sugrumat de emoție, mi-a povestit dureroasa-i viață.

Dau publicării cuvânt cu cuvânt, căci nu-mi este scopul să fac „literatură romanțată” tot ceea ce acest suflet chinuit mi-a spus, toată viața lui întunecată, care n'a fost decât mizerii și care nu-i decât dureroasa și fatala consecință a lipsei de morală ce n'a găsit-o nici când în casa-i părintească, el fiind poate doar numai victima nenorocită a rătăcirii părinților săi.

Cam pe la anul 1883 ne mai putând suporta viața grea și mizeria în care trăiau, o familie, soțul, soția și o frumoasă copilă în plină dezvoltare, părăsesc meleagurile acelea mândre, dar unde pentru Români era obidă și suferință și cu inima strânsă de durere, cu teamă de necunoscut trec în Vechiul Regat pentru a-și câștiga un loc sub soare și o pâine mai bună.

Ajunși în București — în acel haos și văltoare mare — rămân năucii și desorientați la început, găsind apoi ospitalitatea largă a unui transilvănean ce le înțelesese — durerea.

După un timp soartea le-a zimbit, găsind un serviciu bun liniștea și grija de mâine le-a fost asigurată.

Frumuseța copilei ardelene, ajunsă mare, a fost curând remarcată în tot cartierul X. Și atunci au început ochiadele și târcoalele tinerilor din mahala, burlacilor și chiar a celor căsătoriți, ce pentru ochii unei femei i-și calcă conștiința ce-i leagă de familie. Printre aceștia era unul ce părea a fi mai periculos, dat fiind înfățișarea lui chipeșă și uniformă-i frumoasă de jandarmi.

Intr'o zi între frumoasa fată și tânărul jandarm s'a infiripat a dragoste puternică. Inșă legăturile lor nepermise au adus mai curând de cât credeau fructul ei nenorocit: un fiu, pe care tatăl neligitim l-a recunoscut.

Terminând serviciul militar, se mută în casa părinților fetei și astfel încearcă o convingere împreună. Focarul care alimenta dra-

gostea lor și făcea să țină mult unul la altul eram eu, căci ambii mă iubeau mult.

Pentru un timp acest cămin părea să fie un cuib de fericire. Durere, această liniște binefăcătoare în familia mea n'a ținut mult, tatăl meu neputându-se desbăra de patimile sale pe cari le ascunse o clipă, pentru ca mai târziu să se dea cu mai multă rătăcire în vârtejul lor.

Prietenii și femeile ușoare l'au îndepărtat din ce în ce dela cămin. Și dacă subreda lui trăinicie a mai dăinuit cât-va timp se datora numai existenței copilului. Dar o femeie rănită în amorul ei propriu desonorată de bărbat nu mai poate să rabde umilirea și jonsnicia soțului său și desnodământul fatal, despărțirea s'a produs curând, prăbușind cuibul ce se infiripase cândva din dragoste. Această ruptură în sufletul meu a produs un dureros desechilibru căci i-mi iubeam părinții, dar văzând necazurile, umilinta și durerea ei m'am apropiat de sufletul ei, smulgând din mine orice sentiment ce mă lega de părintele ce n'a știut să fie tată.

S'au scurs apoi pentru noi zile de durere și numai eu i-am fost mamei mângâiere și indemn de a-și suporta viața mizerabilă. Calvarul vieții noastre mizerabile nu s'a terminat cu această nenorocire, căci mama curând a făcut cunoștința unui măcelar și în credința că va fi bine pentru mine să am un părinte s'a recăsătorit. Cu banii mamei tatăl meu vitreg a deschis o măcelărie. Curând însă el a început să bea și zestrea mamei se irosea.

Scenele scandaloase se țin din nou lanț. Maltratările brutale asupra mamei erau prilej aproape zilnic de ceartă și lacrimi.

Intorcându-se într'o seară beat a încercat să bată pe mama, iar eu fiind destul de mărișor la strigătele ei am sărit în apărare, căci sufletul și firea din mine fierbea de dureroasa suferință a mamei.

Tatăl vitreg, s'a repezit asupra mea și izbindu-mă de zid a tras în mine cu revolverul. Doar fuga m'a scăpat de furia lui oarbă, dar tot ea me-a fost și pierirea. Fugit de acasă — fără nimeni în lume — fără nici un sprijin, pentru o pâine a trebuit să fur; că nu întotdeauna întâlnești oameni înțelegători binelui deaproapelui.

Intr'un tâziu m'am rentors acasă, am găsit pe mama bolnavă, cu sufletul abătut și în cea mai neagră mizerie.

Am voit cinstit să-mi câștig o pâine și să-i indulcesc o clipă viața ei dureroasă, dar n'am reușit, căci nici o ușă nici un suflet nu s'a deschis pentru noi. Am reînceput să fur, nu atât pentru nevoile mele ci pentru ai asigura o existență mai omenească căci de mic copil sufletul i-mi era adăpat de lacrimile și suferințele mamei. Am cunoscut apoi și pușcări. Mediul în care întrasem neputința de ami câștiga pâinea, viața chinuită și lipsită de bucurie a mamei, totul m'a făcut să

alunec pe panta păcatului, ajungând până la crimă. Astăzi imi ispășesc osânda.

Este ia plata rătăcirii mele, sau eu sunt victima unui tată denaturat și a împrejurărilor vitrige în care mi s'a infiripat viața?

Eu n'am avut pe nimeni să mă învețe, să *deosebesc binele de rău atunci*, iar mama era slabă, prea nenorocită să-mi călăuzească viața.

Azi imi ispășesc rătăcirea. Suferința mea mi-a curățit sufletul, cred că revenind când-va la viață a-și deveni un om cinstit.

Dar mă întreb cu teamă, dacă întâmplarea nenorocită mi-ar scoate în cale pe acest tată denaturat aș putea eu înfrâna din sufletul meu întreaga ură sau l'aș omori?

— Și atunci legea tot criminal m'ar numi, deși eu n'ași asculta decât inboldul sufletului meu, căci tatăl nu mi-a fost decât nenorocirea mea și-a mamei — care răpusă de necazuri — a murit!

Sfârșind dureroasa-i destăinuire huhote de plâns l-au zguduit. L-am lăsat să plângă, căci numai lacrimile-i sunt astăzi ușurare.

Am încercat să-l mângâi, simțeam însă că nu găsesc cuvinte căci ce om poate să aducă mângâiere acestui suflet nenorocit.

Mai are oare nevoie această dureroasă destăinuire de comentarii? Cred că nu.

Dacă această nenorocită ființă găsea în sânul familiei sale mai multă înțelegere, mai multă conștiință, mai multă dragoste din partea acestuia ce i-a dat viața și care în fața atotputernicului și societății are întreaga răspundere morală, azi nu se putea găsi în această penibilă situație.

El nu a fost decât frunză neputincioasă svârilită în mocirla păcatelor.

Părinți. Gândiți-vă la copiii voștri și această dureroasă destăinuire să vă fie vecinic în față în clipa când rătăcirea vă va îndepărta de la datoria sfântă a căminului.

Dacă nu vă gândiți la pacea sufletelor voastre, gândiți-vă la soarta copiilor voștri.

Pr. D. Gog.

Curiozități astronomice

Aurora și Crepușcul.

Iată două cuvinte. Două cuvinte cari exprimă însă pe scurt două fenomene ale Naturii, foarte frumoase și importante în acelaș timp. Câți poeți, câți scriitori, nu cântă în versuri neperitoare farmecul unui răsărit de soare. Câți îndrăgostiți... ai Naturii, nu se scoală cu noaptea ncap numai și numai să admire un superb răsărit de soare. Natura oferă cele mai variate și mai splendide peisagii și fenomene. Totul este să știm să le privim, să le admirăm. Pentru această, trebuie să avem o mică doză de cunoștințe elementare.

Obișnuit, ar trebui să ne bucurăm de lumina soarelui numai atunci când a „apărut” la orizont și odată cu dispariția lui sub orizont să nu mai fie lumină. Cu toate acestea, se face ziua, înainte de a „răsări” soarele și continuă să fie ziua și după ce soarele a „asfințit”. Desigur este o chestiune care repugnă bunului simț, care însă este „logică” și „reală” dacă ne aducem aminte de „Refracția luminii” și legile ei. Lumina, partea din zi; ziua are 24 ore dintre care unele sunt luminate și vulgar l-e zicem că e ziua și altele sunt întunecate și zicem că e noapte, care se vede dimineața înainte de răsăritul „real” a soarelui se numește „AURORA” iar lumina care se vede și după ce soarele a trecut sub orizont se numește „CREPUȘCUL”.

Am zis „răsărit real” și natural și „apus real”. Ce vream să spun prin asta? Iată pe scurt:

Pământul este înconjurat de atmosferă care este dispusă pe o înălțime de 100 km. și mai sus de 100 km. avem însă atmosfera foarte rară din care cauză ia diferite alte numiri, în straturi unele mai „dense” altele mai „rarite” și natural cu cât ne apropiem de suprafața pământului tot mai „dense”. Lumina ne vine dela soare, despre soare am văzut în articolul trecut că este la o grozav de mare distanță de noi. Lumina se propagă în linie dreaptă. În drum, străbate unele strate de aer

mai rare, altele mai dense. Ori trecând dintr'un „mediu” mai rar în altul mai dens, lumina își schimbă direcția apropiindu-se de normală — perpendicuară pe suprafața mediului — în punctul de contact al razei luminoase cu stratul. Noi însă nu vedem decât în linie dreaptă. Dela Soare până la noi va suferi — lumina — mai multe frângeri atâtea câte medii diferite va străbate, așa că noi vom vedea Soarele în direcția prelungită a ultimei frânturi de dreapta. Vom vedea astfel soarele cu mult mai sus decât unde se află în realitate. Tot astfel după ce soarele a trecut sub orizont; vom continua să vedem soarele ca și cum ar fi încă deasupra orizontului. Așa dar avem: un răsărit „aparent” și unul „real” și un „apus” „aparent” și unul „real”. Fenomenul refracției se poate experimenta simplu de ficine cu un baston. Introducem bastonul într'un vas cu apă sau chiar într'un lac cu apă limpede vom observa că bastonul „se frânge”. Frângerea aceasta este imaginară. De fapt raza luminii care pleacă din ochiul nostru suferă această frângere. Un ban pus pe fundul unui vas cu apă se vede cu mult mai sus decât pe fundul vasului. Dar desigur aceste sunt experiențe simple și... banale și sunt banale pentru că le poate experimenta omul. Ce avem de zis însă despre aceea superbă refracție a luminii soarelui în drumul ei? care produce fenomenul acela atât de frumos și foarte curios al vederii soarelui, înainte de apariția deasupra orizontului nostru? Aceste sunt splendorile „Cerulei” și minunile Atotputernicului.

I. V.

Din Duminecă'n Duminecă.

SPICUIRI

Prin străfări, cari uimesc, omul veacului nostru vrea să-și facă tot mai ușoară viața. Știința, ca rezultat al acestor strădării, se trudește, sub ochii noștri încă, ca nimic să nu rămână necercetat și necunoscut. Rațiunea, cu metodele ei de investigație, (experiența și observația; în lumea mică: microscopul; în lumea mare: luneta etc.) ne pune în legătură cu lumea materială și o face, pe această lume, supusă întru toate trebuințelor omenești.

Un buton ne face lumină, ne aduce muzică, conferințe și știri, iar pentru mâine căldură și televiziune...

Între om și pământ nu mai este nici o piedecă.

Ne întrebăm — și e fierească întrebarea — daeă trupul ni l-am legat de pământ, ce ancoră avem pentru suflet, ce legătură există între om și ceriu?

Pentru această legătură mai ales veacul nostru are piedeci: Uimire și credința.

Dacă omul, în scop material, poate să poruncească naturii cu atât mai mult Dzeu, în scop spiritual, moral — religios. Cauza minunii este în lumea spirituală și numai efectul ei este în cea materială, — ca atare știința o poate constata, dar nu o poate verifica, căci metoda ei de cercetare este materială.

Domnul nostru Isus Hristos a făcut minuni, din milă față de suferința omenească, pe cari nici un dușman de al său contemporan nu le-a negat...

După cum rațiunea primește, prin simțuri, datele din lumea materială, tot așa și credința primește, prin revelație, date din lumea spirituală.

Între cunoaștere și necunoscutul material avem rațiunea, care prelucra datele aduse de simțuri; dacă rațiunea, în acest loc al ei, au înlocui-o cu credința omul n'ar ști nimic; la fel se întâmplă când rațiunea vrea să ia locul credinței, în raportul nostru cu necunoscutul spiritual...

Prin minune Dzeu intervine în lume și lumea prin credință postulează această intervenție.

Suferințele personale sau a unui prieten bun ne duc la Hristos și îl invităm în casa sufletului nostru, îndelung răbdător față de păcatele noastre și milostiv față de durere ne însoțește pe drumul reîntoarcerii, dar fără antena credinței nu putem să-l recepționăm tămăduirea boalei.

Păr. Ioan Pop.

Cooperativa din Aiudul de Sus.

Bravii Români din Aiudul de Sus, înțelegând rolul important al cooperației în procesul de desrobire a micilor agricultori din ghiarele capitalismului și în organizarea unei noi economii bazată pe solidaritate, au întemeiat o cooperativă de aprovizionare.

Inițiativa acestei instituțiuni, merită să creeze o stare materială mai bună țăranilor din Aiudul de Sus, se datorește inimosului și harnicului învățător *Sepilmiu Cristea*, iar meritul realizării ei rapide revine majorității locuitorilor, cari au primit cu drag și încredere ideea și fără multă vorbă și-au ales un comitet, au strâns un capital de 50.000 Lei, au amenajat un local potrivit și au pus în practică planul.

Astăzi cooperativa, aprovizionată cu mărfurile necesare țăranului, este în plină funcțiune și toți sătenii se bucură de favorurile cari li-le oferă. Deschiderea solemnă, la care cu sufletul plin de bucurie au asistat toți sătenii, a avut loc Duminecă, 31 Octomvrie.

Părintele protopop *Codârcea* a oficiat în fața localului un Te deum, apoi a ținut o cuvântare, arătând trecutul sbuciumat al Românilor până la înfăptuirea idealului Unirii. Acum un ideal nou apare, acela al întăririi României Mari, la care trebuie să contribuim cu toții. Instituția ce astăzi ia naștere în Aiudul de Sus este o cărămidă modestă așezată aci în vederea acestui nou ideal, spune părintele protopop.

Di învățător *Ionel Toma* citește o scrioare plină de cuvinte de îmbărbătare și sfaturi, trimisă de către dl. *Ieronim Păstrav* profesor la Liceul Titu Maiorescu din Aind.

În uralele mulțimii dl. inv. *Septimiu Cristea* face un scurt istoric al muncii depuse de către comitet, până când a ajuns la fru-

moasa zi a deschiderii cooperativei. D-sa mai arată apoi și perspectivele frumoase ce se deschid acestei instituții, care în scurt timp va deveni și cooperativă de valorizare a fructelor de pe valea Aiudului.

De aci mulțimea sătenilor, cu intelectuali în frunte, sub faldurile drapelului național s'a îndreptat spre frumosul și încăpătorul local al școlii, unde a avut loc o reușită serbare școlară, cu monologuri instructive și o piesă de teatru aranjată cu copiii și tinerii din sat de către harnicul corp didactic din această fruntașă comună.

În cadrul acestui festival a conferințat dl. profesor *Ion Nistor* dela Lic. T. Maiorescu din Aiud. D-sa a făcut un istoric al mișcării cooperatiste, arătând importanța cooperației în lupta de emancipare a mulțimilor muncitoare de sub jugul capitalului exploatare. A demonstrat apoi, că dacă până azi cooperația încă nu a dat rezultatele dorite, există semnele cele mai sigure, că viitorul este al cooperației, care trebuie să devină axa principală a vieții noastre economice.

A vorbit apoi dl. deputat *Emanoil Munteanu*, directorul școlii primare din loc, îndemnând pe săteni la unire în vederea creării unui viitor mai bun și mai demn.

Ambilor le-a mulțumit prin cuvinte adânc simțite dl. inv. *Sepilmiu Cristea*.

În acest cadru plin de entuziasm și de nădejdi într'o soartă mai bună pentru țăranul român, s'a deschis cooperativa din Aiudul de Sus.

Sperăm că această instituție își va da în scurt timp roadele vizibile și va servi de indemn și altor comune fruntașe din plasa noastră.

I. N.

Sfârșit de Octombrie.

*Castanții destrunși, privesc îndureratăi podoaba lor ce
[moare
Și crizantemele în grădina, își plâng în jale agonia
Cersind cu lacrimi de smarald, mai multă milă dela soare
Zadarnic, căci curând, vor ști cu toți ce-i veșnicia!*

*Privesc pe geam îndurerat, la a vântului toamnă
Ce smulge, fără milă, nelncetat și frunze și petale
Sunt abătut, afară este jale și în suflet este jale
Căci toamnă este în suflet — și afară este toamnă!*

*Fără puteri sărobii suport și eu a soarelui toamnă,
Și liniștea-mi de a fi doar lacrimi o răsfăț.
Iar dacă's slab și plâng, e că tatrea-mi vlată,
Presimt-că nu va fi decât o tristă toamnă.*

*Când soarele va reveni, vor înfrunzi când-va castanții
Și crizantemele în grădina din nou o să răsard
Dar eu sunt trist — căci mie ce-mi aduce anii
Doar Toamnă! Sau va veni și pentru mine,
[când va fi o primăvară!*

„JEAN DELA AIUD”.

MISIUNEA PRESEI

Într'un articol publicat în „*Journal de Genève*”, se tratează o chestiune ce interesează presa, care dă o prea mare atențiune crimelor și faptelor considerate «senzaționale». Se spune în acest articol că rolul presei nu este să popularizeze pe criminali, prin expunerea portretelor și biografiilor lor, sau prin istorisirea romanțată a isprăviilor lor; după cum nu este nici acela de a aduce la cunoștința opiniei publice mai mult părțile urâte ale vieții sociale și politice, ignorând acțiunea celor ce contribuie, în sfera modestă a activității lor, la binele public, la îmbunătățirea vieții morale și materiale a societății, la progresele științei, la dezvoltarea literaturii și a artelor frumoase, la arătarea patrioniului național și cultural.

Firește, că presa conștientă de misiunea sa are în serioasă considerație toate aceste activități binefăcătoare în domeniul social, politic, cultural și moral. Ea nu este și nu trebuie să fie numai un organ informativ, ci un organ dinamic pus în serviciul binelui public, care să poată îndruma, instrui, controla și însufleți, atât prin modul cum interpretează evenimentele și cum comentează întâmplările zilei, cât și prin observațiile sale critice, izvorite din dorința de a contribui la binele public.

Dar, nu numai exploatarea exagerată a „senzaționalului”, a crimelor, a faptelor condamnabile, săvârșite de indivizi supuși instinctelor primare, este periculoasă pentru o societate și o națiune. Mai este și cea presă zisă „revolver”, cea presă de scandal, care sub aripele protectoare ale abuzului ce se face de libertatea tiparului, rătașește și otrăvește o parte din opinia publică cu știri senzaționale sau tendențioase, cu campanii ce ascund interese străine, opuse intereselor naționale, sau cu articole în care se resfăță vulgaritatea și trivialitatea și se cultivă injuria și calomnia.

Nu mai într'o epocă turbure, când autoritatea e slăbită și începe să cedeze și când societatea nu este capabilă să reacționeze împotriva elementelor ce-i turbură ordinea și îi amenință existența, poate să fie îngăduită o asemenea presă ce prevestește dezagregarea forțelor morale și a energiilor creatoare. Firește, că asemenea simptome nu scapă observatorilor experimentați și celor ce urmăresc înlăturarea cauzelor ce le-au provocat.

Presa poate să nu fie totdeauna la înălțimea misiunii sale, dar ea nu poate să fie de cât în serviciul cauzei naționale, a adevărului, a dreptății și a binelui public. Orice altă »presă«, într'o țară civilizată și de opinie publică, nu poate să existe, oricât de întinsă ar fi libertatea tiparului, căci o strivește apărătorii ordinii și ai civilizației.

Din „Universul”.

ȘTIRI

Rugăm pe Dnii abonați să binevoiască a achita abonamentul căci numai așa vom putea continua cu apariția gazetei dacă avem tot sprijinul abonaților.

Deasemenea rugăm și pe Dnii cari au făcut subscrieri și încă nu le-au achitat să binevoiască a le achita.

■ **OFICIU DE PLASARE.** Cu data de 1 Nov. 1937 la Primăria Aiud s'a înființat un oficiu de înscriere a cererilor și ofertelor de lucru din oraș. Cei cari caută lucrători de ori ce bransă, cari doresc a căuta lucru se pot prezenta în acest scop zilnic între orele oficioase la Primărie în biroul Percepției la Dl. Romul Lupeanu, care este delegat cu conducerea acestui oficiu.

■ **Dela Reuniunea Meseriașilor Români.** În vederea predării contractelor de înregistrare a meseriașilor români cu unele instrumente și mașinării, Dl. Ministru Dr. Valer Pop Vineri, 5 Nov. va veni la Cluj pentru a prezida personal acest act solemn. În acest scop au fost convocați la Cluj într'o ședință plenară toți președinții Reuniunilor cari fac parte din Centrala Reuniunilor împreună cu meseriașii propuși pentru înregistrare. Aceasta solemnitate se va ține în sala festivă a Prefecturii Cluj.

■ **NENOROCIRE.** În zilele trecute o mare nenorocire s'a întâmplat în comuna Unirea. Conductul de gaz ce trece pe sub casa unuia din locuitori defectându-se, gazul s'a strecurat în casă. Noaptea omul simțind un miros greu și voind să vadă ce este, a aprins chibrit. În acel moment au luat foc toată casa provocând arsuri grave nenorocitei familii. Starea lor este foarte gravă.

■ **Cinematograf.** Vineri la 9, Sâmbătă la 9, Duminică la 5, 7, 9, Luni la ora 9. Cel mai puternic film din lume, după renumitorul poem al lui Tennyson. **MISIUNEA BRIGĂZII 41.** O creație superbă în care vom vedea celebra „Sarjă a Brigăzii ușoare” în valea morții, actele de curaj și eroism neîntrecut a „Brigăzii 41” în războiul din Crimeia. În rolul principal: *Errol Flynn Olivia de Havilland.* Înainte: *Journal Incurând: RAMONA.*

JUDECĂTORIA MIXTĂ AIUD, sect. cf.
Nr. 98/1937. cf.

Extract din publicația de licitație.

În cererea de executare făcută de următorul „Goronul” inst. de cred. din Aiud, contra următorului Eles Gheorghe, Judecătoria a ordonat licitațiunea execuțională în ce privește imobilele situate în comuna Aiud cuprinse în cf. a orașului Aiud Nr. 728 sub Nr. de ord. A+ 3. Nr. top. 1596-1597 casă, curte și grădină, pentru încasare creanței de 1410 lei capital și acc.

Licitațiunea se va ține în ziua de 19 Noembrie 1937, ora 10 în localul oficial al cf. din Aiud, ușa 7.

Imobilul ce va fi vândut prin licitație, nu poate fi vândut decât cu preț mai mare de prețul de strigare.

Cei cari voesc să liciteze sunt datori să depoziteze la delegatul judecătoresc 10 la sută din prețul de strigare, drept garanție, în numerar sau în efecte de cauție, socotite după cursul fixat în § 42 legea LX din 1881, sau să predea aceluiași delegat chitanța constatând depunerea, judecătorească prealabilă a garanției și să semneze condițiunile de licitație (§ 147. 150. 170 Legea LX 1881, § 21 Legea XLI 1908).

Dacă nimeni nu oferă mai mult, ce-l care a oferit pentru imobil un preț mai urcat decât cel de strigare, este dator să întregască imediat garanția — fixată conform procentului prețului de strigare — la aceeași parte procentuală a prețului ce a oferit. (§ 25 XLI 1908.

Aiud, la 15 Februarie 1937.

ss. dr. Moldovan
șef judecător.

Pentru conformitate:
I. Oroian.

SPORTIVE

CSM.—ASA. 3:2 (1:0)

Arbitru: Maca Vasile.

Aiudenii primesc acasă la ei ceai mai aspră replică dela Turzeni.

Noua formație ASA. n'a putut satisface nici de data aceasta.

Turzeni mai omogeni și cu un suflu mai bărbătesc inving pe aiudeni.

Atitudinea publicului îl îndreptățește pe arbitru ca să termine matchul cu 6 minute mai timpuriu în defavorul ASA. care spre sfârșitul reprizei II.-a își revine și amenință cu egalarea.

Lipsa de măsuri de pază și ordine din partea lui ASA. o face să piardă și acest match — pe care cu puțină seriozitate l'ar fi putut câștiga, în cel mai rău caz egală.

UIOARA:

CGA.—ASSU II. 6:0 (2:0)

Arbitru: Pop Septimiu.

Echipa secundă a lui ASSU. joacă în campionatul Districtual. Forma în care se prezintă această a doua echipă, este destul de mulțumitoare.

Sensul sever cu care a fost învinsă de CGA. se datorește în mare parte ghinionului, de oarece am văzut-o, bine jucau și în dese poziții de tragere pe care nu l'ea putut întrebuința cu folos.

Jocul frumos, acțiunile precise și înțelegerea perfectă din rândurile lui CGA. dovedește că disciplina întronată în aceasta grupare duce la cele mai frumoase rezultate pe teren.

Centrul înaintașul lui CGA. ascunde reale calități și avansate cunoștințe pe acest tărâm.

Bugner și de data aceasta a dovedit că este cel mai desăvârșit căpitan de echipă, care fără că și știe să coordoneze toate acțiunile, însă este un prea fin cunoscător al jucătorilor pe care îi alege cu prea mare măiestrie.

Dl Septimiu Pop obiectiv și cu multă autoritate.

Solvay—ASSU 2:0 (0:0)

Arbitru: Gogan U.

Derbiul local întrevedea o mare luptă între cele două echipe din divizia C.

Cel mai frumos, cel mai tehnic și cel mai spectaculos match al sezonului, în Districtul nostru.

Se minte o tradiție că matchul dintre acestea două grupări nu se poate termina decât la egal.

Ciungan a pierdut acest match așa cum dealtfel s'a mai întâmplat și altă dată.

ASSU. este o echipă bună, cu elemente valoroase cari pot mult când vreau. Mărginean, Badu, Barisnă și de data aceasta au arătat că au tehnică și o voință de fier.

Solvay a rămas aceeași grupare disciplinată din trecut, mână de fier a d. Wegh se vede din ce în ce, jocul plin de tehnică și agilitate a lui Dobocan, Engi, Maksai, frații Morariu a plăcut foarte mult. Partida s'a câștigat datorită tehnicii superioară și în special priceperii lui Moraru Iuliu și rezistenței lui Maksai.

Organizarea matchului a fost din cele mai alese, fără nici un scandal sau accident.

Arbitrajul șovăitor, însă obiectiv, Districtul are cu mult mai buni arbitri. B. E.

Numai și numai

la „Mărgineanu”

se servesc cele mai bune brânzeturi, mezeluri, unt, etc. precum și tot felul de beuturi spirituale.

Zinic bere proaspătă!

Dacă vrei o gustare bună, numai

la **«Mărgineanu»**

Str. Mihai Viteazul No. 16.

TESĂTORIA CASNICĂ DIN AIUD

ATENȚIUNE.

Aducem la cunoștința onor. public, că în str. Unirii No. 76 în casele proprii am deschis o țesătorie sub numirea de

„Țesătoria casnică aiudeană”

sub conducerea maestrului MÓDI IOAN. Aici se pot căpăta tot felul de țesături ca: mășuri, șervete, ștergare, ciarciafuri etc. pe lângă prețurile originale de fabrică. **Garantăm și despre păstrarea culorilor originale.** Executăm și la comandă. Tot aici se angajează ucenici, ucenice, lucrători și lucrătoare. Cel pricepuși în această bransă se bucură de favorul.

Rugăm să cercetați pentru a vă convinge.

Cu toată stimă:

1—5

Soția lui Aczél Béla.

Incercați și o să vă convingeți că numai la bodega

ONAC

veți găsi oele mai bune și ieftine vinuri, zilnic mezeluri proaspete de Sibiu și tot felul de aperitive, bere proaspătă etc.

Pâine, franzele și cornuri de prima calitate, coapte în brutăria proprie.

Nu uitați, faceți încercare.

Bodega și brutăria

ONAC

Piața Reg. Ferdinand No. 6

In atențiunea

gospodinelor.

La librăria „PAPIRUS” se pot căpăta tot felul de hârtii de celofan pentru legatul compoturilor, atât în bucăți cât și în coli întregi, pe lângă cele mai modeste prețuri.

Tot aici se găsește cea mai spectacolă hârtie de pus între haine contra molilor. Covoară de hârtie GRAZIOLEUM, hârtie CRETATĂ și covoară românești de hârtie în suluri etc. etc.

Incercați și vă convingeți de prețurile noastre reduse și de serviciul punctuos și corect.

Librăria „PAPIRUS”.

9—20

Str. M. Viteazu localul Setdl.

Atențiunei

Elegant Vă îmbracă croitoria

„DASCĂL”

Piața Reg. Ferdinand

APARATE DE RADIO:

PHILIPS,

MINERVA,

STANDARD,

ZERDIK

TELEFUNKEN,

VINDE ÎN RATE MICI

AUTO-RADIO
BUCUR